

Список використаних джерел:

1. Stephanie Zacharek. 2020 Tested Us Beyond Measure. Where Do We Go From Here? // Time. - December 5, 2020. - [Electronic source]. – Access mode: https://time.com/5917394/2020-in-review/?utm_source=twitter&utm_medium=social&utm_campaign=editorial&utm_term=ideas_society&linkId=106354210
2. Top Five Risks to the Global Economy in 2020. The Economist. Economist Intelligence Unit. [Electronic source]. – Access mode: <https://services.eiu.com/top-five-risks-to-the-global-economy-in-2020/>
3. AXA. Future Risk Report. Eurasia Group.-Ipsos. - 2020– 40 p. - [Electronic source]. – Access mode: <https://www.axa.com/en/magazine/2020-future-risks-report#:~:text=The%20report%20finds%20that%20the,climate%20change%20and%20cyber%20risks.>
4. G. Grasshoff, M. Coppola, Th.Pfuhler, St. Bochtler, N. Gittfried, P. Vogt, and C. Wiegand. Global Risk 2020: It’s Time for Banks to Self-Disrupt. - April 21, 2020 - Boston Consulting Group [Electronic source]. – Access mode: <https://www.bcg.com/publications/2020/global-risk-time-for-banks-to-self-disrupt>
5. G20 Leaders support the FATF’s work to address money laundering and terrorist financing risks. 22 November 2020.- [Electronic source]. – Access mode:<http://www.fatf-gafi.org/publications/fatfgeneral/documents/g20-riyadh-summit.html>
6. FATF President's remarks to G20 Finance Ministers and Central Bank Governors meeting. - 20 November 2020. - [Electronic source]. – Access mode: <http://www.fatf-gafi.org/publications/fatfgeneral/documents/marcus-g20-fmcbg-nov20.html>.
7. Chris Giles. Governments face ‘massive’ rise in public debt, IMF warns // Financial Times. - April 15 2020. -. [Electronic source]. – Access mode: <https://www.ft.com/content/6f9932d4-5bf0-425d-b536-135d834ad20c>

СИСТЕМНІ РИЗИКИ УЧАСТІ УКРАЇНИ В ГЛОБАЛЬНИХ КОРПОРАТИВНИХ МЕРЕЖАХ

Русак Д.М.

д.е.н., доцент кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин
Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса
Шевченка

В даний час все більшої значущості набуває усвідомлення взаємозв'язку структурної трансформації соціально-економічної системи меза-рівня з сучасними глобалізаційними процесами, які у все більшій мірі впливають на формування вектору соціально-економічного розвитку та результативність структурних змін у світовому господарстві. Сучасний світ характеризується трансформацією, яка зачіпає всі країни і регіони

світу, зростає її вплив на внутрішню економіку, політику та соціальне життя. Перетворення національної економіки, здійснюване без урахування впливу глобалізації, значно ускладнює ефективну інтеграцію країни в систему світового господарства, не дозволяє в повній мірі використовувати національні переваги для підвищення конкурентоспроможності та забезпечення стійких та високих темпів економічного зростання.

Звертаючи увагу на соціально-економічну складову єдиної системи, потрібно відзначити, що цілі економічної системи пов'язані з досягненням високої економічної ефективності. При цьому соціальні фактори служать засобом досягнення цих цілей. Метою соціальної системи може служити підвищення добробуту населення, що виражається в можливості користування різними соціальними благами, а економічні процеси, в свою чергу, є засобом досягнення мети. Однією з найважливіших проблем взаємозалежного глобального світового господарства є вже не тільки співпраця різних соціально-економічних систем, але і взаємодія різнорівневих господарських структур, що характеризуються не тільки ступенем розвитку, але ступенем залученості в міжнародний поділ праці і світове господарств. Отже, рівень залученості країни в МПП буде зумовлювати і вплив на соціальні фактори.

Г.Перлмуттер передбачив розвиток сучасного МПП під впливом мережевої системи БНП, яка впливає на МПП через створення глобальних ланцюгів вартості та включення до системи міжнародного виробництва тисяч незалежних фірм – субпідрядників БНП. Він зазначав, що до наявних багатонаціональних компаній (фірм-гігантів 1970-х рр.) приєднається значна кількість нових фірм – спільних підприємств або фірм – партнерів БНП. Учений називав таку структуру світової економіки «сузір'ям індустріальної системи», оскільки кількість нових учасників міжнародного виробництва буде справді величезною. Головні учасники бізнесу «Ери геоцентричних глобальних систем» – «мультикраїнні» та «космополітичні супергігантські фірми» формуватимуть мережеві альянси та коаліції промислових, торгових і сервісних партнерів. Рисами «сузір'я індустріальної системи», на думку Г.Перлмуттера, будуть гнучкість, постійна трансформація локації та учасників, спільне використання ресурсів та активів. Провідні БНП виступатимуть координаторами та організаторами такого сузір'я. Між учасниками мережевих відносин відбуватиметься рух проміжних продуктів, інформації та ресурсів і основним економічним змістом формування таких мережевих економічних систем є створення додаткових організаційних та виробничих зав'язків задля створення нових ланцюгів вартості за рахунок формування єдиної організаційно-технологічної та інформаційної середи, створених автономними економічними агентами та віртуальними підприємствами з метою розширення та підвищення ефективності МПП.

Очевидно, що «промисловий інтернет» і інтелектуалізація виробництва, дозволяючи координувати діяльність і споживання в глобальному просторі і в часі, вже сьогодні формують зміни в світовому господарстві. Четверта індустріальна революція (Індустрія 4.0) – це глобальний інноваційний проект на якому базуватиметься вся архітектура сучасного МПП, і який завершує

індустріальний етап еволюції цивілізації і її входження в фазу формування інтелектуальної (неоіндустріальної або надіндустріальної) економіки з трансформацією старих форм соціально-політичного устрою індустріальної доби.

Засновник і голова форуму в Давосі Клаус Мартін Шваб назвав сучасні зміни в економіці четвертою промисловою революцією (Індустрією 4.0), яка характеризується злиттям технологій і розмиванням кордонів між фізичними, цифровими і біологічними світами». Індустрія 4.0 передбачає значне зростання інвестицій в основні засоби та нематеріальні активи (перш за все в людину та її освіту), в прискореній інтеграції у виробничі процеси кіберфізичних систем. Отже, четверта індустріальна революція сьогодні вже набуває загальних рис, не зважаючи на той факт, що на значній території земної кулі домінують технологічні уклади в рамках третьої промислової революції. Але не зважаючи на неоднорідність поширення індустріальної революції 4.0 в глобальних масштабах вона характеризується поєднанням технологій, що розмивають кордони між різними сферами життя (фізичної, біологічної, віртуальної і що, в свою чергу, прискорено трансформуватиме МПП. Отже, саме інноваційні технології впливають на трансформацію МПП.

Сутність МПП в контексті Індустрії 4.0 – це концентрація не на організаційній структурі, а на структурі капіталізації технології, від розробки до провадження в своїх мережах. Саме наукоємні технології перетворюють низькодохідні операції обробки та збирання у високоприбуткові. Смартсорсинг як породження нової індустріалізації вплинув на модель диверсифікації мережевих економічних систем, де такою моделлю став рещоринг (re-shoring) – повернення офшорингових ланцюгів з країн, що розвиваються, назад в розвинуті країни. Тобто, якщо моделлю диверсифікації глобальних корпорацій 20 років назад було перенесення виробництв у треті країни, то сьогодні диверсифікація більш складних мережевих економічних систем (де глобальні корпорації є складовою) направлена на неперервність інновацій, де мережева економічна система розміщує такі ланки в кластерах, які є складовою цієї ж мережі (в безпосередній близькості до власних університетів, технологічних хабів, високоспеціалізованих постачальників та спеціальних споживачів зі стійким попитом на такі інноваційні продукти та ін.).

Зниження інтенсивності офшорингу у сфері виробничих операцій, як наслідок описаної диверсифікації, супроводжується його прискореним поширенням у сфері НДДКР, що безпосередньо впливає на вже сформовані наукоємні ланки глобальних ланцюгів на території як країн, що розвиваються, так і розвинених країн, що позитивно впливає на їх соціально-економічну структуру. Саме це доводять емпіричні дослідження проведені McKinsey Global Institute, діджиталізація економіки може бути не менш потужним інструментом підвищення її продуктивності та зростання рівня соціального благополуччя, ніж створення технологічних інновацій як таких. Це означає, що у всіх країн, і особливо тих, що наздоганяють, з'являється шанс для нелінійного ривка в зростанні продуктивності, якщо

вони орієнтуються на широку інформатизацію суспільства і ефективно впровадження в бізнес-процеси вже існуючих в світі ІКТ, а не стільки на створення власних проривних технологій на окремих напрямках.

Якщо саме інноваційна система є основою, яка формує сучасний МПП, то потрібно зазначити, що інноваційна системи пов'язана з концепцією глобальних ланцюжків вартості (концепції глобальних виробничих ланцюжків (Global Commodity Chains)). В рамках даного підходу світова економіка і МПП описуються як єдина система держав і економік. Оскільки поняття «глобальні виробничі ланцюжки» було введено насамперед для аналізу систем глобального виробництва і розподілу товарів, то воно визначалося як «група скупчень міжфірмових мереж, кластеризованих навколо окремого товару як частини світової економіки.

Безсумнівно, що кожна країна шукає свої шляхи та сегменти як вбудуватись в ланцюги вартості (інновацій) та фрагментацію виробництва, адже як описано вище, саме така участь в мережевій економічній системі змінює позицію країни в МПП. Як правило, структура витрат і випуску в глобальних ланцюгах вартості включає всі ланки ланцюга поставок фірми (вхідна логістика, операції, вихідна логістика, маркетинг і продажі, обслуговування), а також супутні операції генерування доданої вартості (постачання, розвиток технологій, управління людськими ресурсами тощо) і являє собою сукупність взаємопов'язаних процесів виробництва, критично важливих для складання схеми генерування доданої вартості в різних ланках ланцюжка.

Традиційний поділ країн за ступенем економічного розвитку останнім часом зіткнувся з новими реаліями, які характеризуються мережевим характером діяльності БНП. Невід'ємною частиною глобальних мережевих процесів, стали бекшорінг і аутсорсинг інтелектуально містких процесів. Такі стратегії яскраво контрастують з традиційними формами організації мережевої економіки, що ставить питання про причини вибору місця розташування окремих виробничих процесів і мотиви їх переміщення в інші країни в іншому світі. І в рамках стратегічного менеджменту і міжнародного бізнесу існує кілька напрямків досліджень, в яких робляться спроби теоретичного обґрунтування феноменів глобальної фрагментації виробництва (global production fragmentation), офшоринга, аутсорсингу та бекшоринга. У роботах в області глобальної системи постачання (global sourcing) також використовуються різні підходи до даних явищ, наприклад, з позицій економіки агломерацій (agglomeration economies) та інших теорій економічної географії. В даному аспекті аналізу глобальних ланцюжків вартості широко вживається термін «координація» (GVC coordination), що позначає поєднання двох компонентів: вертикального охоплення і географічного охоплення операцій в мережевій економічній системі створеній БНП, що змінюються залежно від країни, галузі.

Також система ризиків участі України у МПП на сучасному етапі лежить в площині дослідження П. Баклі теоретичної проблеми міжнародного бізнесу, де проблемним питанням для сталого розвитку світового господарства є визначення детермінант просторової дисперсії

учасників глобальних мереж БНП. Найгіршим сценарієм розвитку глобальних фабрик є продовження концентрації багатства у постіндустріальних країнах і подальше відставання бідних регіонів, які займатимуть нішу нижніх «брудних» промислових поверхів. Аналіз двосторонніх потоків основних суб'єктів глобальної торгівлі в контексті наявних ланцюгів вартості за 2017 р. підтверджує припущення П. Баклі щодо передання знань і технологій у межах визначених мереж і ланцюгів вартості та інновацій, коли країни центру забезпечують факторами свої структури, які мають міжфрагментні зв'язки з БНП. Це говорить про те, що країни, які розвиваються, перебуватимуть на периферії глобальних корпоративних мереж, маючи слабкі міжфрагментні зв'язки, що зумовлює просторову дисперсію учасників глобальних мереж БНП, а це, своєю чергою, і надалі формуватиме сировинну та низькотехнологічну спеціалізацію таких країн, що підтверджує економічне припущення Еріка Райнерта про те, що не всі види економічного зростання призводять до покращення соціально-економічного становища та зростання благополуччя.

УДК 339.9

INEVITABLE TRANSFORMATION OF THE GLOBAL ECONOMY

Kulbida M. V.

Ph.D (Ec.), L.LB. in International and European Law, trainee at the Council of Europe

The roots of economy as a domain in which the blueprint for international order explained and categorised date back to 18th century when the gap between the world's richest and poorest countries was enormous. It is with no coincidence that the founder of modern economics Adam Smith attempted to describe such an extreme fraction between countries in his notable work 'The Wealth of Nations'. He argued that the welfare increases are based on labour and cooperation, and that making market economies to succeed requires, first and foremost, that people would be self-concerned, but also would fulfil their self-interest by adjusting to the others' needs [1].

However, modern economists should consider departing from the classic understanding of the concept of value as interchangeable with price as well as the link between the public and the private sector, although in contrast to earlier theorists such as A. Smith who considered products as having an intrinsic value related to the dynamics of production, a value that was not necessarily related to their price. The thorny issue of value requires suggesting a new definition which recognises the investments and creativity provided by a vast array of actors across the economy – not only businesses but also workforces and public institutions [2].

The age of globalisation has significantly transformed the global economy through radical and systemic changes, technological progress, as well as